

Ve Allende ve zaman ve ölüm

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Tarihin kendi mantığını doğrulamak, toplumbilimin kendi gerçeklerini temellendirmek, siyasetin kendi gücünü kanıtlamak için kullandığı onca karmaşık olayın çoğu kez tekil insan hayatının basit bir ayrıntısını belirlemekten öteye gitmemesi garip ve anlamlı. Çünkü, ancak böylesi bir alımlama insanın yeryüzünün merkezi olduğunu gösterebilir. Bütün rejimler dünyayı değiştirme savındadır. Bu, her yönetimin insanı ikincilleştirdiğini gösteren belki de en güçlü kanıttır. En doğru rejim, dünyayı değiştirme savındaki yapay görkemi bir yana bırakıp gerçeğini insanın özündeki küçüklüğün, sıradanlığın, çıkmazların ve çaresizliğin üstüne oturtan olacaktır.

Bütün bunları gecenin aydınlık ve karanlığı içinde, gece kuşlarının gökyüzünü aydan alıp kanatlarında taşıdıkları ışık yalazıyla yırtarak geçişine bakarak düşünüyorum. Aylardan eylüldür ve arkamızda Allende'nin Şili'yi değil, Şili'nin Allende'yi yitirişinin üstünden geçen bir çeyrek yüzyıl vardır. Üstünden 18 yılın geçtiği

12 Eylül ise dinmeyen sancı, kapanmamış yara, bitmemiş hesaplaşmadır ve bu iki oluşumun arasında bir günün bulunmasını yalnızca rastlantı kavramıyla açıklamamanın çaresizliği karşısında söylenecek hiçbir şey yoktur. Cunta, Allende'yi asla teslim alamadı. O, ölümü elinde silahıyla, vurularak ve ayakta ve dimdik karşıladı. Sonrası binlerce yitimdir. 12 Eylül ise 49 kişiyi idam etti ve getirdiği yasalar hâlâ toplumu belirliyor.

Ne garip! İki ülkenin yazgısı bir insanın kişisel yaşamında kesişebiliyor ve onun evrenle girdiği sonu belli hesaplaşmasının bir kanıtı olarak tezahür edebiliyor. Allende'yi öldürten ve ondan sonra da binlerce insanın acısına giren Pinochet kendisini senatoya seçtirir ve yeni zırlara bürünürken Internet'te bu oluşumu protesto edenlerden birisi olmak insana haz değil derin bir kırgınlık, iç burukluğu ve acı veriyor. Çünkü, zamanı bir başka boyutta vurmanın onu içinde yaşadığı coğrafyada aşamamanın hüznünü ortadan kaldırmıyor bu, tersine, derinleştiriyor. Şimdi kaç kişi bugünkü Cumhurbaşkanı'nın Allende'nin, bir Yunan tragedyası kahramanına benzeyen sonu karşısında 'İyi gitti iyi!' diyerek sevindiğini anımsıyor? Üstelik bu ürpertici yaklaşımı gösteren siyasetçi bugünkü makamına doğru

tırmanırken, ona bu sözü ettiren gazeteci katillerinin hâlâ bulunamadığı bir tuzakta hayatını yitiriyordu.

Zamanın ne olduğu bilinemez. Onu her açıklama çabası insanın ölümlülüğünü bir başka biçimde kabul etmesidir. Onu aşabilecek tek şey yeryüzüne bırakılacak bir izdir. İnsanoğlu bir mağaranın duvarına elinin izini çıkardığında zamanı aşmayı başardı ve o günden başlayarak tarihini onurun ve yüzsüzlüğün çatışması, direnmenin ve vazgeçmenin çarpışması olarak yazdı. Bu savaş dünyayı değiştirmek isteyenlerle, onu olduğu gibi kabul edenlerin de karşı karşıya gelmesiydi. Birinciler nedenini kendilerinin de bilmedikleri bir serüven duygusunun ardından gidiyorlardı. Serüven yok olma duygusuna onun içinde kalarak direnmektir. Bunun nerede yaşanacağı ise kestirilemez; siyaset de olabilir, bir dağın doruğuna çıkan yolda ölmek de. Çünkü, Semprun'un Diego'su 'Eski savaşçıların söylediği gibi, er ya da geç düşersin' diyordu. Çünkü sonunda, büyük üstadım Attilâ İlhan'ın dediği üzere, belki "ölerek ölümü yenmek / umutların en umutsuzu" dur ama gene onun büyük sesiyle söylediği gibi, "ne kadar yok etse ölüm vuruşu göklerde yankılanan / kocaman bir yürek kalır şili'nin allende'sinden."